

*Załącznik do Uchwały 52/2020
Zarządu Banku Spółdzielczego w Nowym Targu
z dnia 31.08.2020*
1) *zmiana – uchwała nr 71/2021. z dnia 8.09.2021*

*Załącznik do Uchwały Nr 33/2020
Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Nowym Targu ..
z dnia 24.09.2020*

1) *zmiana – uchwała nr 51/2021 z dnia 28.09.2021*

Regulamin Systemu Kontroli Wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Nowym Targu

**Zmiany – 2021*

Spis treści

1.	Postanowienia Ogólne.....
2.	System Kontroli Wewnętrznej
3.	Funkcja Kontroli
4.	Mechanizmy Kontrolne.....
5.	Niezależne Monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych.....
6.	Kategoryzacja nieprawidłowości
7.	Sposób raportowania nieprawidłowości.....
8.	Zapewnienie Zgodności w Banku
9.	Rola Zarządu Banku.....
10.	Rola Rady Nadzorczej.....
11.	Zasady Oceny Skuteczności i Adekwatności systemu kontroli wewnętrznej przez Radę Nadzorczą.....
12.	Audyt wewnętrzny
13.	Postanowienia Końcowe

Załączniki:

1. Wzór matrycy funkcji kontroli,
2. Wzór planu przeprowadzania testowania stosowania mechanizmów kontroli wewnętrznej,
3. Wzór rejestru przeprowadzonych testów stosowania mechanizmów kontroli wewnętrznej,
4. Raport stwierdzonych błędów na podstawie przeprowadzonych testów,
5. Wzór dokumentu testowego stosowania mechanizmów kontroli wewnętrznej (karty do testowania stosowania mechanizmów kontroli wewnętrznej),
6. Metodyka wyboru próby do badania (na podstawie wytycznych SSOZ BPS),
7. Arkusz oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej.
8. Kryteria - oceny adekwatności systemu kontroli wewnętrznej.

1. Postanowienia Ogólne

§ 1

1. **Sformułowania** użyte w Regulaminie Systemu Kontroli Wewnętrznej:
 - 1) **Bank** - oznacza Bank Spółdzielczy w Nowym Targu ,
 - 2) **Bank Zrzeszający** - Bank Polskiej Spółdzielczości SA z siedzibą w Warszawie
 - 3) **Cele systemu kontroli wewnętrznej** - cztery cele ogólne, których osiągnięcie powinno być zapewniane przez system kontroli wewnętrznej, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (art. 9c ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.
 - 4) **Funkcja kontroli** - element systemu kontroli wewnętrznej, na który składają się wszystkie mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w banku, niezależne monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli;
 - 5) **Kluczowy mechanizm kontrolny** - oznacza to mechanizm kontrolny o kluczowym znaczeniu dla osiągnięcia danego celu systemu kontroli wewnętrznej w danym procesie, bez przestrzegania / stosowania którego może zaistnieć nieakceptowalne przez bank ryzyko, że taki cel nie zostanie osiągnięty;
 - 6) **KNF** - Komisja Nadzoru Finansowego;
 - 7) **Komitet audytu** - oznacza to komitet stały powołany przez Radę Nadzorczą Banku i realizujący zadania zgodnie z Regulaminem Rady Nadzorczej,
 - 8) **Komórka audytu wewnętrznego** - jednostka organizacyjna Spółdzielni upoważniona do przeprowadzania audytu wewnętrznego u Uczestników, na mocy ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz niektórych innych ustaw (tekst jednolity) oraz Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, mająca za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej;
 - 9) **Komórka ds. zgodności** - Stanowisko ds. Zgodności, odpowiedzialne za zapewnianie zgodności, mające za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie;
 - 10) **Matryca funkcji kontroli** - opis powiązania celów ogólnych i wyodrębnionych w ramach systemu kontroli wewnętrznej z procesami istotnymi funkcjonującymi w banku oraz kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych;
 - 11) **Mechanizm kontroli ryzyka** - wyróżnione w ramach systemu zarządzania ryzykiem, rozwiązanie lub działanie wykonywane i stosowane w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, mające na celu utrzymanie ryzyka na określonym poziomie (np. limity dopuszczalnej wielkości udzielanych kredytów, zasady oceny zdolności kredytowej, zabezpieczenie spłaty kredytu). Działanie mechanizmu kontroli ryzyka jest zapewniane poprzez stosowanie odpowiednio zaprojektowanych mechanizmów kontrolnych (np. rejestrowanie przekroczeń danego limitu, podział zadań w procesie oceny zdolności kredytowej, dokumentacja zabezpieczenia spłaty kredytu);

- 12) **Mechanizm kontrolny** - wyróżnione w ramach funkcji kontroli, rozwiązanie lub działanie wykonywane i stosowane w ramach wszystkich trzech linii obrony, w tym zwłaszcza w ramach pierwszej linii obrony, mające za zadanie zapewnienie osiągnięcia celów systemu kontroli wewnętrznej;
- 13) **Monitorowanie pionowe** - niezależne monitorowanie przez drugą linię obrony (weryfikacja bieżąca lub testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach pierwszej linii obrony.
- 14) **Monitorowanie poziome** - oznacza to niezależne monitorowanie w ramach danej linii obrony (weryfikacja bieżąca lub testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych;
- 15) **Nadzór** - odpowiedzialność za rezultat działania i możliwość bezpośredniego oddziaływania na nadzorowaną jednostkę/komórkę/proces, w tym przyjmowanie informacji sprawozdawczych dotyczących działalności jednostki/komórki/procesu, zapoznawanie się z wynikami działania, w tym ew. poziomem ryzyka, udzielanie pisemnych lub bezpośrednich konsultacji lub wiążących poleceń w szczególności co do zakresu i kierunków działania jednostki/komórki/procesu oraz efektywnego wykonywania zadań;
- 16) **Proces** - zbiór wszelkich wzajemnie powiązanych ze sobą czynności wykonywanych przez jednostki, komórki, stanowiska organizacyjne Banku oraz jego podmioty zależne, których realizacja jest niezbędna do uzyskania określonego rezultatu (np. udzielenie kredytu, sprzedaż wierzytelności, zaksięgowanie transakcji określonego rodzaju, sporządzenie sprawozdania finansowego). W ramach procesów wykonywane są operacje, transakcje oraz inne czynności niezbędne do uzyskania określonego rezultatu.
- 17) **Rada Nadzorcza** - oznacza Radę Nadzorczą Banku ...
- 18) **Regulamin** - Regulamin systemu kontroli wewnętrznej w BS w Nowym Targu
- 19) **SSOZ BPS, Spółdzielnia** - Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.
- 20) **System Ochrony** - System Ochrony Zrzeszenia BPS w rozumieniu Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających;
- 21) **System zarządzania, system kontroli wewnętrznej i system zarządzania ryzykiem** - pojęcia rozumiane zgodnie z art. 9, 9b i 9c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.
- 22) **Testowanie** - porównywanie na wybranej próbie testowej stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych w odniesieniu do zakończonych czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w Banku lub poszczególnych etapów tych czynności. Testowanie, jako element niezależnego monitorowania w ramach funkcji kontroli, może być monitorowaniem poziomym (testowanie poziome w ramach danej linii obrony) lub
- 23) **Trzy linie obrony** - funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej zorganizowane na trzech niezależnych poziomach (liniach), gdzie:
- na pierwszą (**I**) linię obrony składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku
 - na drugą (**II**) linię obrony składa się zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania na pierwszej (I) linii obrony oraz działalność Stanowiska badania zgodności (SBZ) i Stanowiska kontroli wewnętrznej (SKW),
 - trzecią (**III**) linię obrony stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez SSOZ

24) **Uczestnik** - Uczestnik Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS

25) **Weryfikacja bieżąca** - porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych, przed rozpoczęciem lub w trakcie trwających czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w banku. Weryfikacja bieżąca, jako element niezależnego monitorowania w ramach funkcji kontroli, może być monitorowaniem poziomym (weryfikacja bieżąca pozioma w ramach danej linii obrony) lub monitorowaniem pionowym (weryfikacja bieżąca pionowa pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony).

26) **Właściciel procesu** - osoba kierująca komórką/jednostką organizacyjną Banku, która posiada największy udział w kształtowaniu procesu/podprocesu i która czuwa nad realizacją procesu/podprocesu, podejmuje działania usprawniające, mające na celu podniesienie skuteczności i efektywności całego procesu/podprocesu. Właściciel określony w matrycy funkcji kontroli jest odpowiedzialny między innymi za weryfikację, aktualizację procesu, który został przypisany danej komórce w matrycy funkcji kontroli oraz za przekazywanie informacji do administratora w celu aktualizacji danych w tej matrycy.

§ 2

1. W celu sformalizowania systemu kontroli wewnętrznej i zapewnienia prawidłowego i skutecznego funkcjonowania w Banku, wprowadza się niniejszy Regulamin.
2. Niniejszy dokument określa cel, zakres i zasady systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Nowym Targu, zwanym dalej „Bankiem”.
3. Wszyscy pracownicy Banku mają obowiązek stosować postanowienia niniejszego Regulaminu.
4. Właścicielem Regulaminu jest BS w Nowym Targu, który odpowiada za jego merytoryczną treść i aktualizację.

2. System Kontroli Wewnętrznej

§ 3

1. W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej.
2. System kontroli wewnętrznej w Banku został wdrożony zgodnie z modelem systemu kontroli wewnętrznej dla Uczestników SOZ BPS, zdefiniowanym w załączniku nr 4 do Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.
3. System kontroli wewnętrznej stanowi, obok systemu zarządzania ryzykiem, element systemu zarządzania Bankiem.
4. System kontroli wewnętrznej to zbiór zasad, procedur, mechanizmów i czynności kontrolnych, wkomponowany w sposób trwały i spójny w system zarządzania ryzykiem, powiązany z celami strategicznymi, wspomagający realizację celów biznesowych oraz umożliwiający sprawowanie nadzoru nad działalnością Banku.
5. System kontroli wewnętrznej wspiera Radę Nadzorczą, Zarząd Banku i pracowników Banku w skutecznym i efektywnym działaniu procesów biznesowych oraz określa zasady współpracy jednostek organizacyjnych, przepływu informacji i monitorowania działań w ramach Banku.
6. System kontroli wewnętrznej jest dostosowany do struktury organizacyjnej Banku i obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne Banku.

§ 4

1. Celem systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie:
 - 1) skuteczności i efektywności działania Banku,
 - 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
 - 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku,
 - 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi
2. **Bank wyznacza mierzalne kryteria oceny realizacji celów kontroli wewnętrznej przy jakich uznaje się, że dany cel został osiągnięty (załącznik nr 8) .**

§ 5

1. System Kontroli wewnętrznej w Banku obejmuje:
 - 1) **funkcję kontroli mającą** za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku, w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku, która obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji;
 - 2) **komórkę do spraw zgodności** – mającą za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działania Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami praw, przepisami wewnętrznymi Banku, standardami rynkowymi oraz przedstawienia raportów w tym zakresie;
 - 3) **niezależną komórkę audytu wewnętrznego** realizowaną przez Spółdzielnię, mającą za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej w Banku.

§ 6

1. Funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej, zorganizowany jest na trzech niezależnych i wzajemnie uzupełniających się poziomach (liniach obrony):
 - 1) **pierwsza linia obrony** – zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku, na podstawie między innymi ustanowionych limitów, zgodności działania z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi Banku oraz przyjętymi w Banku standardami rynkowymi. Na tym poziomie komórki/jednostki organizacyjne w ramach funkcji kontroli odpowiadają za identyfikację ryzyka, zaprojektowanie i wdrożenie mechanizmów kontrolnych oraz za monitorowanie poziome (weryfikacja bieżąca lub testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach własnej linii.
 - 2) **druga linia obrony** – zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach/komórkach organizacyjnych (niezależnie od zarządzania ryzykiem na I linii) poprzez identyfikację, ocenę, kontrolowanie, monitorowanie i raportowanie ryzyka, a także monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach własnej linii oraz w stosunku do I linii obrony w ramach monitorowania pionowego. Drugą linię obrony stanowią w Banku komórki organizacyjne, mające za zadanie zapewnienie stosowania mechanizmów kontrolnych oraz dokonywanie niezależnego monitorowania ich przestrzegania. Komórki drugiej linii obrony, poza komórkami wskazanymi w przepisach prawa, wybierane są z

zachowaniem zasady niezależności oraz zgodnie z kryteriami przypisania do odpowiedniej linii;

- 3) **trzecia linia obrony** – audyt wewnętrzny, mający za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej, który jest realizowany przez niezależną komórkę audytu wewnętrznego umiejscowioną na mocy zapisów Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

3. Funkcja Kontroli

§ 7

1. W ramach Systemu Kontroli Wewnętrznej Bank wyodrębnia funkcję kontroli, na którą składają się:
 - 1) mechanizmy kontrolne
 - 2) niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych
 - 3) raportowanie w ramach funkcji kontroli.
2. Funkcja kontroli jest elementem systemu kontroli wewnętrznej, na który składają się mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie.
3. Wszyscy pracownicy zaangażowani są w realizację funkcji kontroli w Banku, przy założeniu, że podział obowiązków i odpowiedzialności nie generuje konfliktu interesów, nadużyć i nie stwarza możliwości powielania błędnie realizowanych działań, dokonywania manipulacji lub zatajania niewygodnych informacji.

§ 8

1. Nadzorujący jednostką organizacyjną w Banku odpowiedzialny jest za wdrożenie i utrzymywanie skutecznej funkcji kontroli w kierowanym przez siebie obszarze działalności.
2. W ramach prowadzonej działalności należy:
 - 1) identyfikować ryzyko w zarządzanym przez siebie procesie;
 - 2) projektować oraz monitorować adekwatność i skuteczność mechanizmów kontrolnych;
 - 3) dokonywać ocenę ryzyka, ocenę mechanizmów kontrolnych;
 - 4) dokumentować czynności testowania;
 - 5) identyfikować i raportować wykryte nieprawidłowości oraz ograniczać ryzyko ich wystąpienia;
 - 6) sprawować nadzór nad stosowaniem procedur przez podległych pracowników.
3. Przełożeni pracowników powinni przy pełnieniu nadzoru nad funkcją kontroli m.in.:
 - 1) zachować niezależności osób przeprowadzających weryfikację oraz testowanie;
 - 2) wprowadzać dodatkowe mechanizmy kontrolne lub w miarę potrzeby zwiększać częstotliwość weryfikacji bieżącej i testowania w obszarach narażonych na podwyższenie ryzyka;
 - 3) adekwatnie i efektywnie rozdzielać odpowiedzialność oraz zadania, kierując się przy tym doświadczeniem, wiedzą oraz zaangażowaniem pracownika;

4. Mechanizmy Kontrolne

§ 9

1. Bank wdraża mechanizmy kontrolne w celu ograniczenia ryzyka wystąpienia nieprawidłowości. Mechanizmy kontrolne można skategoryzować według roli do jakiej zostały zaprojektowane:

- 1) prewencyjny – zapobiegający wystąpieniu nieprawidłowości
- 2) detekcyjny – pozwalający wykryć nieprawidłowość
- 3) korekcyjny – pozwalający skorygować nieprawidłowość

§ 10

1. Bank przy projektowaniu i weryfikacji mechanizmów kontrolnych bierze pod uwagę:

- 1) zmiany otoczenia rynkowego i regulacyjnego;
- 2) adekwatność danego rodzaju mechanizmu kontrolnego w odniesieniu do poszczególnych procesów;
- 3) skuteczność danego rodzaju mechanizmu kontrolnego w przeszłości;
- 4) możliwość niezależnego monitorowania danego mechanizmu kontrolnego (tj. osoby odpowiadające za realizację czynności kontrolnych nie mogą weryfikować transakcji, które same realizowały).

§ 11

1. Do głównych rodzajów mechanizmów kontrolnych występujących w Banku należą :

- 1) procedury – rozumiane jako zdefiniowany sposób określonego postępowania przez pracowników poszczególnych jednostek, komórek i stanowisk organizacyjnych;
- 2) podział obowiązków – rozumiany jako podział zadań i uprawnień przypisanych pracownikom na poszczególnych stanowiskach organizacyjnych w ramach danego procesu mający na celu zapobieganie sytuacjom, w których pracownik kontroluje samego siebie lub istnieje potencjalny konflikt interesów między pracownikami mającymi powiązania personalne (np. poprzez oddzielenie etapu zawierania transakcji od etapów jej rejestrowania i weryfikowania jej prawidłowości albo tzw. kontrolę na drugą rękę);
- 3) autoryzacja, w tym zwłaszcza autoryzacja operacji finansowych i gospodarczych – rozumiana jako system zatwierdzania decyzji i czynności wykonywanych przez pracowników na poszczególnych stanowiskach organizacyjnych w ramach danego procesu;
- 4) kontrola dostępu – rozumiana jako zestaw uprawnień dostępu do określonego obszaru, systemu, procesu;
- 5) kontrola fizyczna – rozumiana jako zestaw uprawnień dostępu do określonego, fizycznie wydzielonego obszaru w banku (np. poprzez zapewnienie wstępu, z zastosowaniem kodu dostępu lub indywidualnego klucza, na teren niektórych jednostek lub pomieszczeń Banku);
- 6) proces ewidencji operacji finansowych i gospodarczych w systemach: księgowym, sprawozdawczym i operacyjnym – rozumiany jako rejestrowanie i przechowywanie określonych rodzajowo danych wprowadzonych i generowanych w danym systemie;

- 7) inwentaryzacja – rozumiana jako porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym odnośnie składników majątkowych i źródeł ich pochodzenia;
- 8) dokumentowanie odstępstw – rozumiane jako wykaz zarejestrowanych wyjątków w ramach wykonywania określonych czynności wynikających z ustalonych przez bank zasad postępowania;
- 9) organizacja cyklicznych szkoleń dla pracowników banku mających na celu podwyższanie wiedzy użytecznej w codziennych służbowych obowiązkach ;
- 10) samokontrola – rozumiana jako weryfikacja prawidłowości własnych działań dokonywana przez pracownika w toku wykonywania przez niego czynności operacyjnych (np. weryfikacja poprawności dokumentacji kredytowej lub danych wprowadzonych w odpowiednich polach w systemie informatycznym)

5. Niezależne Monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych

§ 12

1. Niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych powinno być wpisane we wszystkie procesy funkcjonujące w Banku.
2. Istnieją cztery rodzaje niezależnego monitorowania (weryfikacja bieżąca pozioma, testowanie poziome, weryfikacja bieżąca pionowa, testowanie pionowe).
 - 1) **Monitorowanie poziome** – niezależne monitorowanie w ramach danej linii obrony przestrzegania mechanizmów kontrolnych, które może być wykonane poprzez:
 - a) Weryfikacje bieżącą poziomą - porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych, przed rozpoczęciem lub w trakcie trwających czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w banku w ramach danej linii obrony;
 - b) Testowanie poziome - porównywanie na wybranej próbie testowej stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych w odniesieniu do zakończonych czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w banku lub poszczególnych etapów tych czynności w ramach danej linii obrony.
 - 2) **Monitorowanie pionowe** – niezależne monitorowanie przez drugą linię obrony przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach pierwszej linii obrony, które może być wykonane poprzez:
 - a) Weryfikację bieżącą pionową - porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych, przed rozpoczęciem lub w trakcie trwających czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w banku, realizowana przez drugą linię obrony w stosunku do 1 linii obrony
 - b) Testowanie pionowe - dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych w odniesieniu do zakończonych czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w banku lub poszczególnych etapów tych czynności realizowane przez drugą linię obrony w stosunku do 1 linii obrony

§ 13

1. Bank powinien w sposób jednoznaczny przypisać zadania komórkom odpowiedzialnym za monitorowanie poziome i pionowe. Pracownicy, realizujący

- zadania związane z niezależnym monitorowaniem powinni posiadać adekwatne kwalifikacje, doświadczenie zawodowe oraz bezstronność.
2. Wpisanie odpowiedzialności za niezależne monitorowanie kluczowego mechanizmu kontrolnego jest ewidencjonowane w matrycy funkcji kontroli, która przed wdrożeniem podlega zatwierdzeniu przez Zarząd.
 3. Przypisanie monitorowania mechanizmów kontrolnych innych niż kluczowe powinno zostać udokumentowane w planie kontroli zatwierdzonym przez Zarząd.
 4. Osoba odpowiedzialna za niezależne monitorowanie kluczowych mechanizmów kontrolnych, nie może monitorować mechanizmów kontrolnych realizowanych przez siebie (w szczególności podczas łączenia stanowisk).
 5. Do przeprowadzania testowania pionowego mechanizmów kontroli wewnętrznej w Banku uprawnieni są:

1. Członkowie Zarządu.

(Z uwagi na fakt, że Rekomendacja H nie uwzględnia specyfiki banków spółdzielczych, Bank przyjmuje założenie, że członkowie Zarządu nadzorując poziomy zarządzania znajdują się ponad tymi poziomami, co oznacza, że kontrole przez nich sprawowane uznaje się za pionowe .)

2. Komórka ds. zgodności,

3. Upoważnieni pracownicy:

- a) Stanowisko ds. ryzyk i analiz,
- b) Stanowisko analityków kredytowych i monitoringu
- c) Pozostali pracownicy mający w zakresie czynności wykonywanie funkcji kontroli

§ 14

1. Testowanie stosowania mechanizmów kontroli wewnętrznej wykonywane jest w sposób planowy, tj. na podstawie zatwierdzonego przez Zarząd planu testowania.
2. Plan testowania stosowania mechanizmów kontrolnych jest sporządzany w oparciu o matrycę funkcji kontroli wewnętrznej, której wzór stanowi załącznik nr 1 do niniejszego Regulaminu według schematu:
 - 1) opracowanie, następnie weryfikacja wzoru matrycy funkcji kontroli przez Stanowisko ds. zgodności,
 - 2) uzupełnienie matrycy o mechanizmy kontroli zawarte w procedurach opisujących procesy – komórki odpowiedzialne: właściciele procesów (właściciele procedur).
 - 3) Przypisanie celów do mechanizmów kontroli,
 - 4) Weryfikacja oceny ryzyka nieprawidłowej realizacji procesów,
 - 5) Określenie zasad weryfikacji i testowania stosowania mechanizmów kontroli wewnętrznej.
 - 6) Przygotowanie projektu planu testowania przez Stanowisko ds. zgodności na podstawie matrycy funkcji kontroli.
 - 7) Przygotowanie propozycji uzupełnienia kontroli wewnętrznej kontrolami zewnętrznymi np. kontrolą instytucjonalną Banku BPS na wniosek Stanowiska ds. zgodności.
 - 8) Weryfikacja wzorów dokumentów testowych stosowania mechanizmów kontroli wewnętrznej, zgodnych z zakresem testów.
 - 9) Zatwierdzenie planu testowania przez Zarząd.
3. Przegląd mechanizmów kontroli dokonywany jest przez właścicieli procesów (właścicieli regulacji) do końca każdego roku.

4. Propozycje Planów testowania przygotowane na podstawie weryfikacji mechanizmów kontroli wewnętrznej zawartych w matrycy funkcji kontroli są przygotowywane przez Stanowisko ds. zgodności w terminie do końca lutego każdego roku.
5. W szczególnych przypadkach, wynikających z pilnych i specyficznych potrzeb testowanie może być wykonywane jako kontrola doraźna (nieplanowana). Kontrola doraźna jest przeprowadzana na zlecenie Prezesa Zarządu, w tym na wniosek Rady Nadzorczej.
6. Szczegółowy plan testowania zawiera:
 - 1) temat przeprowadzenia testu;
 - 2) termin przeprowadzenia testu (kwartał),
 - 3) Komórki organizacyjne przeprowadzające testowanie.
7. Wzór planu testowania zawiera załącznik nr 2 do niniejszego Regulaminu.
8. Roczny plan testowania zatwierdza Zarząd Banku.
9. Zarząd w cyklach półrocznych otrzymuje sprawozdanie z realizacji planu testowania, na podstawie którego dokonuje oceny funkcjonowania kontroli wewnętrznej w Banku.

§ 15

1. Dla udokumentowania kontroli w Banku prowadzona jest ewidencja przeprowadzonych testów.
2. Ewidencja testów powinna zawierać następujące dane:
 - 1) przedmiot testów,
 - 2) datę przeprowadzenia testu,
 - 3) stwierdzone błędy i uchybienia oraz w miarę możliwości przyczyny ich powstania,
 - 4) wyznaczony termin usunięcia stwierdzonych błędów i uchybień,
3. Ewidencja przechowywana jest przez Stanowisko ds. zgodności. Wzór ewidencji przeprowadzonych testów zawiera załącznik nr 3 do niniejszego Regulaminu.
4. Osoby uprawnione do przeprowadzania testów sporządzają raport z przeprowadzonych testów w formie karty do testowania (dokumentu testowego)- załącznik nr 5, która powinna być podpisana przez kontrolowanego (w przypadku którego stwierdzono błąd) i kontrolującego oraz właściciela procesu.
5. Wypełnione dokumenty testowe są przekazywane w formie elektronicznej (za pomocą poczty wewnętrznej banku) do Stanowiska ds. zgodności do 15 dni po zakończeniu każdego kwartału.
6. Stanowisko ds. zgodności na podstawie otrzymanych kart do testowania sporządza raport błędów, którego wzór stanowi załącznik nr 4 do niniejszego Regulaminu.
7. Karty do testowania w formie papierowej są przechowywane przez osoby przeprowadzające testy do końca roku kalendarzowego. Po tym terminie podpisane dokumenty testowe są przekazywane do Stanowiska ds. zgodności w celu przechowywania kompletnej dokumentacji kontrolnej.

6. Kategoryzacja nieprawidłowości

§ 16

1. Bank przyjmuje spójną dla wszystkich uczestników **SSOZ BPS** kategoryzację nieprawidłowości:
 - 1) **P1 – błąd krytyczny**. Nieprawidłowość skutkująca wysokim prawdopodobieństwem realizacji ryzyka utraty zdolności do kontynuowania działalności przez Bank, które może skutkować koniecznością uruchomienia środków pomocowych przez SSOZ BPS, a nawet wpłynąć na bezpieczeństwo funkcjonowania całego systemu ochrony.

Niezbędne jest pilne wdrożenie działań naprawczych i włączenie w ten proces organów zarządzających oraz nadzorczych Banku. Niezbędnym może okazać się również uruchomienie środków interwencyjnych lub pomocowych określonych w Umowie Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. Rozpoznanie takiej nieprawidłowości musi być niezwłocznie zgłoszone do SSOZ.

- 2) **P2 – błąd znaczący.** Nieprawidłowość, która może zagrozić bezpiecznemu funkcjonowaniu Banku, jednakże nie powinna negatywnie wpłynąć na ogólną sytuację Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. Stwierdzone nieprawidłowości wymagają pilnej realizacji działań naprawczych i włączenie w ten proces organów zarządzających Bankiem.
- 3) **P3 – błąd o niskim priorytecie.** Stwierdzone nieprawidłowości generują ryzyko dla działalności Banku, jednakże nie powinny zagrozić bezpieczeństwu jego funkcjonowania ani negatywnie wpłynąć na ogólną sytuację Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. Możliwe są działania naprawcze.

7. Sposób raportowania nieprawidłowości

1. W przypadku wykrycia nieprawidłowości przez system kontroli wewnętrznej, właściciele procesów wskazani w dokumentacji procesów w Banku obowiązani są systematycznie oceniać stopień przestrzegania mechanizmów kontrolnych, a także stopień dopasowania mechanizmów kontrolnych do poziomu ryzyka jakie generuje funkcjonowanie procesu i odpowiednio reagować na pojawiające się problemy braku adekwatności lub skuteczności mechanizmów kontrolnych inicjując ich zmianę.
2. Stwierdzone w wyniku monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych nieprawidłowości są przekazywane na odpowiedni szczebel decyzyjny w celu podjęcia działań naprawczych i korygujących.
3. Działania naprawcze i korygujące polegają w głównej mierze na wydawaniu zaleceń pokontrolnych z odpowiednim terminem realizacji, na odpowiednim szczeblu organizacyjnym, obejmujących polecenie usunięcia nieprawidłowości, aktualizacje istniejących mechanizmów kontrolnych lub zaprojektowanie nowych.
4. Zarząd Banku sprawuje nadzór nad realizacją działań naprawczych w celu usunięcia wykrytych nieprawidłowości w systemie kontroli wewnętrznej.
5. **Ścieżka raportowania błędów:**
 - 1) błędy P1, P2 wykryte na 1 linii obrony są niezwłocznie zgłaszane przez osobę realizującą testowanie poziome danego mechanizmu kontrolnego do: komórki 2 linii obrony odpowiedzialnej za niezależne monitorowanie kluczowego mechanizmu kontrolnego, w którym zidentyfikowano nieprawidłowość, a w przypadku błędów P1 dodatkowo do Zarządu banku oraz audytu wewnętrznego SSOZ;
 - 2) błędy P1, P2 wykryte na 2 linii obrony są niezwłocznie raportowane przez stanowisko zarządzającą matrycą funkcji kontroli do: Zarządu i Rady Nadzorczej banku (lub komitetu Audytu jeżeli został powołany), a w przypadku błędów P1 dodatkowo do audytu wewnętrznego SSOZ;
 - 3) błędy P1 wykryte przez 3 linię są raportowane przez Dyrektora Departamentu Audytu Banków Spółdzielczych/Dyrektora Departamentu Audytu Dużych Banków SSOZ BPS do: Zarządu SSOZ, Zarządu banku oraz jego RN (w formie raportu z audytu), niezwłocznie po jego zakończeniu.
2. Poprzez niezwłoczne raportowanie błędów należy rozumieć raportowanie najpóźniej w ciągu 1 dnia roboczego, bez zbędnej zwłoki.
3. Żadna linia obrony nie może zmienić priorytetu zidentyfikowanej nieprawidłowości.

4. Rejestr nieprawidłowości krytycznych i znaczących zidentyfikowanych na I i II linii obrony powinien być prowadzony przez właściwą komórkę II linii obrony, której przypisano odpowiedzialność za zarządzanie matrycą funkcji kontroli.

10. Zapewnienie Zgodności w Banku

§ 17

1. Zapewnienie zgodności w Banku Zapewnianie zgodności stanowi jeden z celów systemu kontroli wewnętrznej i rozumiane jest w Banku jako zapewnianie przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych, odpowiednio poprzez funkcję kontroli oraz zarządzanie ryzykiem braku zgodności.
2. Zapewnienie zgodności przez funkcję kontroli realizowane jest przez każdego pracownika Banku w ramach przestrzegania obowiązujących przepisów prawa, regulacji wewnętrznych i standardów rynkowych, poprzez tworzenie, stosowanie oraz modyfikowanie mechanizmów kontrolnych i dokonywanie niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych, zgodnie z przypisanymi mu obowiązkami służbowymi,
3. Za koordynację, kontrolę i nadzór nad realizacją obowiązków związanych z procesem zarządzania ryzykiem braku zgodności odpowiada komórka ds. zgodności.
4. Komórka ds. Zgodności podlega bezpośrednio pod Prezesa Zarządu (podległość organizacyjna) i ma zapewnione wskazane w przepisach atrybuty niezależności.
5. Szczegółowy zakres działalności komórki ds. zgodności jest uregulowany w Polityce Zgodności BS w Nowym Targu

11. Rola Zarządu Banku

§ 18

1. Rola Zarządu Banku w ramach systemu kontroli wewnętrznej:
 - 1) projektuje, wprowadza oraz zapewnia we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej w ramach dwóch linii obrony, a także współpracuje z trzecią linią obrony realizowaną na mocy Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS z niezależnym Pionem Audytu.
 - 2) zapewnia funkcjonowanie jednolitego systemu kontroli wewnętrznej w Banku,
 - 3) zapewnia ciągłość działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwą współpracę wszystkich pracowników Banku w ramach funkcji kontroli oraz współpracę z komórką ds. zgodności oraz komórką audytu usytuowaną na mocy odrębnych przepisów w Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, a także zapewnia dostęp pracownikom tych jednostek do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych,
 - 4) określa kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej,
 - 5) określa rodzaje działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym środki naprawcze i dyscyplinujące,

- 6) zatwierdza kryteria wyodrębniania procesów istotnych i listę procesów istotnych wyodrębnionych przez Bank oraz ich powiązania z celami ogólnymi regularnego przeglądu wszystkich procesów funkcjonujących w Banku pod kątem ich istotności,
- 7) zatwierdza zasady kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej
- 8) ustanawia zasady projektowania, zatwierdzania i wdrażania mechanizmów kontrolnych we wszystkich procesach funkcjonujących w Banku, w tym określa rolę jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za opracowanie projektów mechanizmów kontrolnych, ich zatwierdzenie i wdrożenie oraz za zapewnienie adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku
- 9) ustanawia zasady niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmujące weryfikację bieżącą i testowanie
- 10) zapewnia funkcjonowanie w Banku matrycy funkcji kontroli oraz przypisanie zadań związanych z zapewnianiem jej funkcjonowania;
- 11) ustanawia zasady raportowania o skuteczności kluczowych mechanizmów kontrolnych oraz o wynikach ich testowania
- 12) określa zasady okresowego raportowania o nieprawidłowościach wykrytych przez system kontroli wewnętrznej oraz statusie podjętych działań naprawczych
- 13) odpowiada za efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności,
- 14) akceptuje Politykę zgodności w Banku Spółdzielczym, Regulamin funkcjonowania komórki ds. zgodności;
- 15) zapewnia niezależne usytuowanie komórki ds. zgodności, określa w sposób formalny uprawnienia i obowiązki pracowników komórki ds. zgodności, jak również niezależność oraz odpowiedni status kierownika komórki ds. zgodności
- 16) raportuje do Rady Nadzorczej, nie rzadziej niż raz w roku, o sposobie wypełnienia swoich zadań w ramach systemu kontroli wewnętrznej;

12.Rola Rady Nadzorczej

§ 19

1. Rola Rady Nadzorczej w ramach systemu kontroli wewnętrznej :
 - 1) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej w Banku;
 - 2) zatwierdza kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej;
 - 3) zatwierdza zasady kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej;
 - 4) zatwierdza propozycje Zarządu Banku w przedmiocie zasadniczej struktury organizacyjnej Banku;
 - 5) dokonuje rozwoju, oceny i optymalizacji zasad ładu korporacyjnego;
 - 6) dokonuje co najmniej raz w roku oceny stopnia efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku;
 - 7) zatwierdza Politykę zgodności w Banku Spółdzielczym, Regulamin funkcjonowania komórki ds. zgodności;
 - 8) Rada Nadzorcza monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej na podstawie informacji otrzymywanych od Stanowiska ds. zgodności, Audytu Wewnętrznego, Zarządu Banku, Komitet Audytu oraz Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS;

- 9) Rada Nadzorcza informuje Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS o wynikach oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w formie uchwały;
- 10) Rada Nadzorcza powołuje spośród swoich członków Komitet Audytu, który działa zgodnie z odrębnymi przepisami. Podstawowym zadaniem Komitetu Audytu jest przedstawianie Radzie Nadzorczej swojego stanowiska lub rekomendacji, pozwalających Radzie Nadzorczej podjąć decyzji w obszarze sprawozdawczości finansowej, zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej;

13.Zasady Oceny Skuteczności i Adekwatności systemu kontroli wewnętrznej przez Radę Nadzorczą

§ 20

1. Ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w banku obejmując ocenę adekwatności i skuteczności funkcji kontroli, zapewnienia zgodności oraz niezależną ocenę dokonaną przez audyt wewnętrzny realizowany na mocy zapisów Umowy Systemu Zrzeszenia BPS
2. Przedmiotowa ocena dokonywana jest w formie uchwały Rady Nadzorczej w oparciu o ustanawiane przez Zarząd, przyjęte przez Radę Nadzorczą kryteria oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej m.in. na podstawie:
 - 1) Informacji Zarządu Banku o realizacji zadań w ramach systemu kontroli wewnętrznej
 - 2) Ustaleń dokonanych przez biegłego rewidenta
 - 3) Wyników audytu zrealizowanych przez Spółdzielnie Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS
 - 4) Raportów przedstawianych przez komórkę ds. zgodności
 - 5) Wyników oceny rocznej Badania i Oceny Nadzorczej (BION) oraz inspekcji dokonywanej przez KNF
 - 6) Stopnia realizacji celów strategicznych Banku,
 - 7) Osiągnięcia zakładanych założeń finansowych na dany rok, w tym wskaźników określonych w Umowie Systemu Ochrony
 - 8) raportów z przeprowadzenia niezależnego monitorowania i testowania w ramach funkcji kontroli
 - 9) istotnych z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, ocen i opinii dokonywanych przez podmioty spoza Banku
3. Przy dokonywaniu oceny, należy w szczególności zwrócić uwagę na poniższe kwestie:
 - 1) Skuteczność działań podejmowanych w celu ograniczenia wystąpienia nieprawidłowości krytycznych i znaczących
 - 2) ilość błędnie, nieadekwatnie zaprojektowanych mechanizmów kontrolnych
 - 3) skuteczność raportowania o nieprawidłowościach krytycznych i znaczących
 - 4) ilość reklamacji i skarg od klientów Banku
4. Z uwagi na fakt, że Bank jest uczestnikiem Systemu Ochrony oraz uwzględniając zapisy Ustawy o bankach spółdzielczych, III linia obrony (tj. audyt wewnętrzny) jest realizowana przez Spółdzielnię. W związku z tym ocena adekwatności i skuteczności III linii obrony jest dokonywana przez Radę Nadzorczą Spółdzielni.

14.Audyt wewnętrzny

§ 21

1. Funkcja audytu wewnętrznego dla Uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, jest realizowana przez Pion Audytu w Spółdzielni i jest uregulowana odrębnymi przepisami w tym zakresie.
2. Celem audytu wewnętrznego w Systemie Ochrony jest zapewnienie osiągnięcia celów Systemu Ochrony, m. in. poprzez badanie audytowe mające na celu weryfikację przestrzegania przez Spółdzielnię i Uczestników przepisów prawa, postanowień Umowy oraz zasad zarządzania ryzykiem.
3. Zasady prowadzenia audytu wewnętrznego w Systemie Ochrony określają „Zasady audytu wewnętrznego w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS”, stanowiącej załącznik nr 11 do Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

15.Postanowienia Końcowe

§ 22

1. Niniejszy Regulamin oraz jego zmiany akceptuje Zarząd Banku oraz zatwierdza Rada Nadzorcza.
2. Regulamin wchodzi z dniem podjęcia uchwały przez Radę Nadzorczą po wcześniejszej akceptacji regulaminu przez Zarząd.
3. W sprawach nieuregulowanych w regulaminie systemu kontroli wewnętrznej mają zastosowanie:
 - 1) Ustawy Prawo bankowe;
 - 2) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach;
 - 3) Rekomendacji H Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach.
4. Dokumenty powiązane z niniejszym Regulaminem:
 - 1) Wytyczne SSOZ dotyczące wdrożenia Rekomendacji H;
 - 2) Załącznik nr 4 do Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia „System kontroli wewnętrznej w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS”;
 - 3) Załącznik nr 11 do Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia „Zasady organizacji i działania audytu wewnętrznego w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS”.